

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΡΙΓΓΟΣ (1892 Κωνσταντινούπολις , + 1964 Αθήνα)

Ο αείμνηστος άρχων Πρωτοψάλτης τής τού Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας Κωνσταντίνος Πρίγγος, υπήρξε αναμφίβολα μιά ξεχωριστή και χαρισματική μουσική ιδιοφυΐα. Ήταν προικισμένος μέ μιά σπάνια, πολύ εύστροφη, γλυκεία, μεταλλική και μεγάλης έκτασης φωνή. Κυρίως, όμως, ήταν προικισμένος μέ δυνατή μνήμη, ένα στοιχείο απαραίτητο για τήν εκμάθηση και απομνημόνευση τών δύσκολων μουσικών μαθημάτων και «θέσεων». Κατόρθωσε σέ νεαρή ηλικία και σέ σύντομο χρονικό διάστημα, νά αφομοιώσει τήν γνήσια ψαλτική τέχνη και παράδοση, όπως αυτή διατηρούνταν ζωντανή μέσα στόν πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό τής Μ.τ.Χ. Εκκλησίας.

Η μαθητεία του, από τήν παιδική ακόμα ηλικία, δίπλα στόν γίγαντα τής ψαλτικής τέχνης αείμνηστο Ιάκωβο Ναυπλιώτη, αλλά και η θητεία του εν συνεχεία ως Κανονάρχης και Β. Δομέστικος μέσα στόν Πατριαρχικό Ναό και μάλιστα σέ εποχή πού τά ψαλτικά πράγματα στήν Κωνσταντινούπολη ήταν σέ μεγάλη ακμή, τού έδωσαν τή δυνατότητα νά ολοκληρωθεί ως ψάλτης και κυρίως νά επιβληθεί ως γνήσιος φορέας και συνεχιστής τής Πατριαρχικής ψαλτικής παράδοσης.

Ήταν όμως, όπως θέλω νά πιστεύω, μέσα στά σχέδια τού Θεού από πολύ νωρίς και μάλιστα για ένα ικανό και εύλογο χρονικό διάστημα (1925-1933), νά αποχωριστεί τά Πατριαρχικά αναλόγια, νά περιοδεύσει τήν Μητροπολιτική Ελλάδα και νά μεταφέρει μέ τήν ψαλμωδία του τήν Ψαλτική παράδοση τής Μ.τ.Χ. Εκκλησίας.

Ιδιαίτερα η βυζαντινή συμπρωτεύουσα, η Θεσσαλονίκη, ευμοίρησε νά τόν φιλοξενήσει κατά τό μεγαλύτερο χρονικό διάστημα αυτής τής αποδημίας του και αυτή, κυρίως νά κληρονομήσει και νά διαμορφώσει, για τόν Ελλαδικό χώρο, τό ψάλλειν κατά τήν Πατριαρχική παράδοση.

Μέχρι τά χρόνια εκείνα, κανένας από τούς ονομαστούς Πρωτοψάλτες δέν είχε εξέλθει τών ορίων τού Πατριαρχικού Ναού, για νά υπάρχουν ακούσματα τού γνήσιου και αυθεντικού Πατριαρχικού ύψους. Τά μαγνητόφωνα δέν είχαν ακόμα εφευρεθεί και οι σπάνιοι γραμμοφωνικοί δίσκοι τού άρχοντος Πρωτοψάλτου Ιακώβου Ναυπλιώτου, ούτε προσιτοί ήσαν, ούτε ικανοί νά αναπληρώσουν αυτό πού έλειπε, τόν άνθρωπο. Έτσι, λοιπόν, μέ τήν επί οκταετίαν ανά τήν Ελλάδα, οιονεί «Ψαλτική» περιοδεία του, ο Κωνσταντίνος Πρίγγος, έφερε τήν αλλαγή και έκαμε γνωστό τό Πατριαρχικό ύφος τής ψαλμωδίας, τό σεμνό, απέριπτο και μυστικοπαθές.

Έγινε χωρίς, ίσως, και ο ίδιος να τό αντιληφθεί, ο διαπρύσιος κήρυκας και « Ευαγγελιστής» τής ψαλτικής τέχνης. Τότε οι φιλόμουσοι θαύμασαν τή σεμνότητα, τήν απλότητα, τήν έκφραση, τό χρόνο και τόν τρόπο αλλά παράλληλα και τή μεγαλοπρέπεια τών ψαλλομένων, όπως αυτά αιώνες και μέχρι σήμερα ζηλοτύπως διατηρούνται μέ σεβασμό και αυστηρό τυπικό μέσα στον Πατριαρχικό Ναό.

Χωρίς ποτέ να γίνει συστηματικός και αποκλειστικός δάσκαλος κανενός, μέ τήν κατ'εξοχήν στενή έννοια τής λέξης και χωρίς να δημιουργήσει κάποια Σχολή, ή Φροντιστήριο εκμάθησης τής ψαλτικής τέχνης, έγινε αυθόρμητα ο **Δάσκαλος** όλων όσων ευτύχησαν, έστω και για λίγο χρόνο να τόν ακούσουν, να τόν συναστραφούν, να συνεργαστούν μαζί του και πρό παντός να τόν απολαύσουν «ψάλλοντα», όπως συνήθιζε να λέει ο ίδιος. Όλοι αυτοί κατόπιν κολακεύτηκαν να λέγονται ή να αυτοτιτλοφορούνται ως μαθηταί του Πρίγγου «εξ ακοής».

Πολλοί ονομαστοί Πρωτοψάλτες τής Θεσσαλονίκης, αλλά και άλλοι, κατά τή δική τους ομολογία, διαμόρφωσαν, εμπλούτισαν και καλοφώνησαν τόν τρόπο και τό ύφος τής ψαλμωδίας τους, κάτω από τήν ευεργετική επίδραση τής «Βασιλικής δρυός», ήγουν τής ψαλτικής τού Κωνσταντίνου Πρίγγου.

Η μεγαλύτερη όμως ευεργεσία πού προσέφερε ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Πρίγγος στήν ψαλτική παράδοση είναι η έκδοση τών βιβλίων του. Συνεπής πάντα πρός τή βαρεία παρακαταθήκη, πού κληρονόμησε και υπεύθυνα έφερε στους ώμους του, μαζί μέ τό πρακτικό μέρος τής ζωντανής ψαλμωδίας, φρόντισε κάτι πολύ πιό σημαντικό: Να διασώσει διά τής γραφίδος και να παραδώσει στις επόμενες γενεές, σεπτές και γεράσμιες μελωδίες όπως αυτές διαμορφώθηκαν μέσα στους αιώνες και καταστάλαξαν να ψάλλονται απαρεγκλίτως μέχρι σήμερα μέσα στον Πατριαρχικό Ναό. Τό έπραξε μάλιστα αυτό, μέ πολύ σύνεση και δισταγμό, αλλά και έντονο προβληματισμό. Ξεκαθάρισε ήδη από τήν αρχή, ότι τίποτα τό δικό του δεν γράφει, αλλά παραδίδει ό,τι διά ζώσης παρέλαβε από τόν Δάσκαλό του Ιάκωβο Ναυπλιώτη.

Αξίζει στό σημείο αυτό να παρατεθεί αυτούσιο ένα απόσπασμα από τόν πρόλογο τής Α. έκδόσεως τής Μουσικής Κυψέλης (τής μόνης αυθεντικής) πού εξέδωσε τό έτος 1952.

«Προβαίνων ήδη εις τήν ανά χειρας έκδοσιν, θέλω ευθύς εξ'αρχής να τονίσω ότι ουδέν καινόν προσάγω εις τήν ημετέραν μουσικήν. Υπείκων εις τάς επανειλημμένας παρακλήσεις πολλών φίλων και προσφιλών μαθητών, παραδίδω διά τής γραφής ό,τι διά ζώσης παρέλαβον από τόν διδάσκαλόν μου αείμνηστον Ιάκωβον Ναυπλιώτην, Πρωτοψάλτην τού Πανσέπτου Πατριαρχικού Ναού.

Μαθητής και εγώ τού μουσικού εκείνου κολοσσού, όστις εν αναλογία πρός τήν στεντορείαν όσον και απαραμείλως θερμήν και εύστροφον φωνήν είχεν ανεπτυγμένα, όσον ουδείς εκ τών συγχρόνων του τήν τε εν τή εκτελέσει αρτίαν απόδοσιν, και τήν ωριμότητα τού ύφους ως και τό τέλειον εν τή διδασκαλία και παραλλήλως τήν λοιπήν εις τά μουσικά πράγματα κατάρτισιν, θέλω, άνευ και τής παραμικράς έτι φιλοδοξίας, νά μεταδώσω εις τάς επερχομένας γενεάς ό,τι παρ'εκείνου παρέλαβον και ό,τι και εκείνος εκ τών προκατόχων του εν τώ Πρωτοψαλτικώ Στασιδίω τού Οικουμενικού Πατριαρχείου παρέλαβε».

Αυτό τό οποίο δέν προέκρινε νά πράξει ο Ιάκωβος Ναυπλιώτης όπως και ο προκάτοχός του Γεώργιος Βιολάκης, τό έπραξε **διορατικά** ο Κωνσταντίνος Πρίγγος. Βέβαια, οι προκάτοχοί του δέν θεωρούσαν τούτο απαραίτητο και αναγκαίο, γιατί ακόμα η δαδοχή ήταν ρέουσα μέ το αυστηρό τυπικό, πού τηρούνταν στόν Πατριαρχικό Ναό. Εξ άλλου, δέν ήταν δυνατόν νά προβλέψουν τίς αλλαγές πού προέκυψαν στόν ομογενειακό πληθυσμό τής Πόλης. Όμως τά πράγματα άλλαξαν και η ομογένεια τών Ελλήνων στήν Πόλη δέχτηκε μεγάλο πλήγμα μέ τίς διώξεις, μέ αποτέλεσμα σήμερα νά έχει περιοριστεί τό Ελληνικό στοιχείο στό ελάχιστο, και κατά προέκταση τό Οικουμενικό Πατριαρχείο νά δυσκολεύεται να επαδρώσει τά ιερά Αναλόγια μέ ικανούς ψάλτες.

Εξ ανάγκης, σήμερα προσκαλούνται από τή Μητροπολιτική Ελλάδα πρόσωπα νά αναλάβουν τό υπεύθυνο και υψηλό αυτό αξίωμα τού άρχοντος Πρωτοψάλτου στόν Πατριαρχικό Ναό.

Πώς, λοιπόν, θά ήταν δυνατόν νά έχουμε έτοιμους Ελλαδίτες Πρωτοψάλτες νά επωμιστούν τό έργο αυτό, εάν δέν είχε προηγηθεί ως κληρονομιά η παράδοση αυτή μέσα από τά βιβλία – **γιατί, ως γνωστόν, τό γραπτό μένει**-τού Κωνσταντίνου Πρίγγου;; Τό πλέον αξιοσημείωτο είναι πως τό έργο αυτό τό έκαμε μέ απέραντο σεβασμό, μέ σοφή απλότητα, μέ σαφήνεια και μέ μουσικές γραμμές λιτές μέν, αλλά εκφραστικές, σέ βαθμό ώστε νά είναι προσιτές σέ οποιονδήποτε διάκονο τού αναλογίου πού κατέχει ακόμα και τίς βασικές γνώσεις τής Βυζαντινής Μουσικής σέ επίπεδο Αναστασιματαρίου και Ειρμολογίου. Έγραφε και έλεγε συχνά: «απλές μελωδίες, σέ απλή γραφή, και μεγαλοπρεπής εκτέλεση»

Τό 1952 «υπό συνθήκας οικονομικής και άλλας εν τώ κόσμω ουχί πάντως ομαλάς», όπως σημειώνει στόν πρόλογό του, και μέ τή συνδρομή φίλων, συναδέλφων και φιλομούσων, ανέλαβε νά κυκλοφορήσει τά βιβλία του υπό τόν γενικό τίτλο «**Η ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΦΟΡΜΙΓΞ**». Κατ'αρχήν κυκλοφόρησε σέ τεύχη τή «**ΜΟΥΣΙΚΗ**

ΚΥΨΕΛΗ», πού περιέχει ύμνους και δοξαστικά τών κυριοτέρων εορτών τού ενιαυτού. Έπειτα τή «Μεγάλη Εβδομάδα», και μόνο τά τέσσερα (04) τεύχη από τό Αναστασιματάριο (ήχος Α',Β',Γ' και Δ.'μέχρι τό δοξαστικό « Ο διά σέ Θεοπάτωρ...». Στο εκδοτικό του εγχείρημα και στήν εν γένει επιμέλεια τών μουσικών κειμένων,τόν βοήθησαν ,ο θεωρητικός και επιστήθιος φίλος του Αβραάμ Ευθυμιάδης και ο μαθητής του ,μετέπειτα Άρχων Πρωτοψάλτης ,Βασίλειος Νικολαΐδης.

Τά βιβλία τού Κωνσταντίνου Πρίγγου,λόγω τού κύρους και τής κλασικότητας πού είχαν, γρήγορα εξαντλήθηκαν. Πανομοιότυπη φωτοαναστατική επανέκδοση έκαμε τό 1973 ο Δικηγόρος Ανδρέας Λεων. Παπανδρέου,συμπληρώνοντας τό Αναστασιματάριο, από μαγνητοφωνημένες εκτελέσεις τού Κωνσταντίνου Πρίγγου, δίχως αυστηρή επιλογή,μέ αποτέλεσμα νά μήν υπάρχει ομοιομορφία στόν τρόπο γραφής και έκφρασης. Ο Παπανδρέου εξέδωσε επίσης, σε δύο τόμους , ατυχώς, τή Θεία Λειτουργία. Και λέγω ατυχώς, επειδή τά μαθήματα δέν έφεραν τήν επεξεργασία ούτε στή γραφή ούτε και στό ύφος πού θά επέλεγε ο ίδιος ο Κωνσταντίνος Πρίγγος,άν αποφάσιζε εν ζωή νά τά κυκλοφορήσει. Λέγεται ,εξ άλλου, πώς σέ κάποια φάση τής συνεργασίας τού Πρίγγου μέ τόν Αβραάμ Ευθυμιάδη, πρότεινε ο δεύτερος στόν πρώτο νά προβούν και στήν έκδοση τής Θείας Λειτουργίας από πρόχειρα χειρόγραφα πού είχαν , και ο Πρίγγος απάντησε. « Όχι Αβραάμ ,αυτά είναι για τα πανηγύρια», θέλοντας νά τονίσει πώς στόν Πατριαρχικό Ναό είναι διαφορετικό τό ύφος τών ψαλλομένων κατά τήν ακολουθίαν τής Θείας Λειτουργίας.

Τρίτη επανέκδοση τών βιβλίων τού αιμνήστου Κωνσταντίνου Πρίγγου επεχείρησε τό Βιβλιοπωλείο τής Αποστολικής Διακονίας Στήν έκδοση όμως αυτή οι επιμελητές έχουν επιφέρει –πέρα από κάθε επιστημονική δεοντολογία- αναλυτικές επεμβάσεις και ασυγχώρητες αλλοιώσεις,πού δέν σέ παραπέμπουν πάντοτε στά αυθεντικά βιβλία πού κυκλοφόρησε ο ίδιος ο Δάσκαλος τό 1952 και τά τίμησε εν ζωή ών, μέ τήν υπογραφή του.

Έχω τή γνώμη πώς η Αποστολική Διακονία,ώς επίσημος εκδοτικός φορέας τής Ελλαδικής Εκκλησίας,είχε τή δυνατότητα –οικονομική και εκδοτική- νά επανακυκλοφορήσει τά σπουδαία αυτά βιβλία σέ μιά έκδοση από κάθε πλευρά άριστη και άρτια (μέ τις επιβεβλημένες ,εννοείται, διορθώσεις αβλεψιών) ,αλλά σεβόμενη τήν πρωτότυπη έκδοση τού 1952.

Καθώς τά τελευταία χρόνια τά ψαλτικά πράγματα ταλανίζονται και υπάρχει μεγάλη σύγχυση και θολούρα , έρχεται στό μυαλό μου ο λόγος τού μεγάλου Έλληνα Νομπελίστα ποιητή

Οδυσσέα Ελύτη : « Όπου και νά σάς βρίσκει τό κακό,αδελφοί,όπου και νά θολώνει ο νούς σας, μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμό, μνημονεύετε Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη». Βέβαια η παρότρυνση τού ποιητή αφορά τά συμβαίνοντα στήν ποίηση και τήν πεζογραφία. Κάτι, όμως, ανάλογο λέει στήν ψυχή μου ο λόγος αυτός και στά συμβαίνοντα στήν ψαλτική μας τάξη και παράδοση,όπου στίς μέρες μας επικρατεί πλήρης χαλάρωση και ασυδοσία και ο καθένας άκριτα γράφει και ψάλλει κατά τό δοκούν και ταυτόχρονα τό υπογράφει και τό επικυρώνει μέ περισσή αυταρέσκεια ωςΠατριαρχική Παράδοση !!

Συνωδά τούτων, αδελφοί και συνδιάκονοι τού Ιερού Αναλογίου, «στήκετε και κρατείτε τάς παραδόσεις» ,τήν γεραρά ψαλτική παράδοση -τής Μ.τ.Χ.Εκκλησίας, και μνημονεύετε **Κωνσταντίνον Πρίγγον**.

Τοίς Αναγνώσταις
Με τιμή
Μιχαήλ Οικονόμου
τέως εκπαιδευτικός
και νύν
μάλλον Ψάλτης.

Έγραφα στό Αγρίνιο
2017 Ιανουαρίου ιε'
εορτή Παύλου τού Θηβαίου
και Ιωάννου τού Καλυβίτου